

J AARVERS LAG 2008
PROGRAMMABUREAU DE MARS

De Mars

Inhoud

Voorwoord	4
1. Inleiding	5
2. Noorderhaven-Spoorzone	6
3. Civieltechnische projecten	7
3.1 Planning en fasering	8
4. Mars Noord	9
4.1 Industriehaven	9
4.2 N348	9
4.3 Luvata	10
4.4 Fort de Pol	10
5. Parkmanagement	11
6. Milieu en duurzaamheid	11
7. Samenwerking	12
8. Leefbaarheid Marswegkwartier	13
9. Milieutechnische en RO procedures	13
10. Communicatie	14
11. Financieel verslag en beheersing programma	15
Bijlagen:	
1. Organogram	16
2. Overzicht kredieten en budgetten	17
3. Subsidieoverzicht	17

► Voorwoord

Als ik terugkijk op het afgelopen jaar, is er op De Mars veel gebeurd. Heel veel zelfs! Er is enthousiast gewerkt aan allerlei zichtbare verbeteringen. Zo is de infrastructuur aanzienlijk beter geworden en verrees in de Havenstraat een praktische Park&Ride-voorziening. Ook de sloop van veel oude bedrijfspanden is ver gevorderd. Bovendien is De Mars een rotonde rijker die de verkeersveiligheid flink heeft vergroot.

Maar er is ook werk verricht dat voor veel mensen minder zichtbaar is. Zoals de uitwerking van het stedenbouwkundig plan voor Noorderhaven en het voorbereiden van nieuwe activiteiten. Allemaal het resultaat van de inzet van de medewerkers van het Programmabureau.

Ik ben dan ook trots op de successen die onze gemeente dit jaar heeft geboekt. Inclusief het fantastische nieuws dat De Mars door minister Cramer van VROM is aangewezen als landelijk pilotproject. Dit is niet alleen een grote eer, maar ook het bewijs dat we in Zutphen met de goede dingen bezig zijn. Daarbij vind ik het geweldig om te zien dat veel bewoners, ondernemers en bezoekers ons enthousiasme delen. Dit geeft weer energie om op de ingeslagen weg verder te gaan en de vaart erin te houden. Ik hoop dan ook van harte dat we op dezelfde plezierige manier kunnen blijven samenwerken met partijen als Provincie Gelderland, de ministeries van EZ en VROM, Heijmans, ProperStok, NS Poort, ProRail, Woonbedrijf ieder1 en uiteraard alle bedrijven en bewoners van De Mars. Zonder hen hadden we dit nooit voor elkaar gekregen. Uiteraard zullen we de toegekende subsidies verantwoord investeren. Dit bedrijventerrein wordt springlevend!

Rik de Lange
programmawethouder De Mars

1. Inleiding

Voor de vernieuwing van bedrijventerrein De Mars zijn tal van maatregelen in voorbereiding. In hoofdlijnen gaat het bij De Mars om de herstructurering en intensivering van Mars-Noord naar een industriegebied voor zware bedrijvigheid tot en met hinder-categorie 5. Voor Mars-Hart gaat het om een herstructurering naar een nieuw 'hart', waar woonboulevard-achtige functies, leisure en kantoren een plek kunnen vinden. Voor Mars-Zuid (Noorderhaven en Spoorzone) gaat het om de transformatie van een gebied met verouderde bedrijven naar een centrum stedelijk gebied waar wonen, werken en recreëren goed samengaan. Voor het IJsselfront gaat het deels om het beschermen van de Natura 2000 status en deels om het beter benutten van het groene IJsselfront en de havens. Duurzaamheid is een belangrijke factor in de hele herstructurering en transformatie van De Mars.

In 2007 is het Gebiedsplan De Mars tot stand gekomen. Daarin staat de ruimtelijke visie voor het gehele gebied, een financiële verkenning en een ontwikkelingsstrategie. Het laatste onderdeel laat zien met wie en op welke wijze de gestelde doelen bereikt kunnen worden. Op 19 december 2007 heeft de gemeenteraad van Zutphen ingestemd met het Gebiedsplan De Mars als ruimtelijk kader waarbinnen de verschillende deelgebieden moeten worden uitgewerkt. Gelijkzeitig heeft de gemeenteraad Programmabureau De Mars de opdracht gegeven in 2008 voor het eerste deelgebied Noorderhaven, inclusief de Spoorzone, een stedenbouwkundig plan uit te werken. Die uitwerking moest plaatsvinden op basis van de visie uit het Gebiedsplan De Mars en in nauwe samenwerking met Heijmans, ProperStok, NS Poort, Woonbedrijf Ieder1 en Prorail. De opdracht behelsde verder een neutrale grondexploitatie, het uitwerken van mogelijke samenwerkingsmodellen met

partijen en het starten van de benodigde milieutechnische en juridische onderzoeken om de realisatie van de plannen voor Noorderhaven en de Spoorzone mogelijk te maken.

Jaarverslag 2008

Voor u ligt het jaarverslag van 2008 waarin verslag wordt gedaan van de werkzaamheden die Programmabureau De Mars in dat jaar heeft verricht voor De Mars als geheel en de verschillende deelgebieden: Mars-Noord, Mars-Hart, Mars-Zuid en het IJsselfront. De werkzaamheden van het Programmabureau concentreerden zich in 2008 rond de volgende hoofdtaken:

- het uitwerken van het stedenbouwkundig plan voor Noorderhaven-Spoorzone;
- het uitvoeren van diverse civieltechnische projecten op De Mars;
- het uitwerken van diverse projecten in Mars-Noord, zoals de herstructurering van de Industriehaven, de voorbereidingen voor de N348 en omgeving en het

- werken aan een nieuwe aanpak voor Fort de Pol;
- het voorbereiden van parkmanagement op De Mars;
- het uitwerken van doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en milieu;
- het samenwerken met publieke en private partijen;
- het zorgdragen voor de leefbaarheid in het Marswegkwartier samen met Woonbedrijf Ieder1 en Stadsbeheer;
- milieutechnische en ruimtelijke orderingsprocedures;
- PR, communicatie en draagvlakverwerving;
- financiële verslaglegging en financiële beheersing van het programma.

Tot slot moet vermeld worden dat in 2008 de organisatie van De Mars is uitgegroeid tot een volwaardig Programmabureau. Naast de voorbereiding van ruimtelijke ontwikkelingen en de uitvoering van civiel- en milieutechnische projecten is nu ook de introductie van parkmanagement bij bedrijven op De Mars bij het Programmabureau ondergebracht (zie organogram, bijlage 1). De samenwerking met gemeentelijke afdelingen en hogere overheden is het afgelopen jaar uitstekend geweest, waardoor tal van zichtbare projecten als de herinrichting van de Havenstraat en het tijdelijke parkeerterrein van NS tot stand zijn gekomen.

Mirjam Huffstadt
Programmadirecteur De Mars

► 2. Noorderhaven-Spoorzone

In december 2007 is de Gebiedsvisie De Mars opgesteld en door de gemeenteraad van Zutphen vastgesteld. In deze visie staat op hoofdlijnen de ontwikkeling van Noorderhaven, inclusief het financiële kader. Op grond van de Gebiedsvisie is door de raad besloten om in gezamenlijk opdrachtgeverschap met Heijmans/Proper Stok een stedenbouwkundig plan voor het gebied Noorderhaven te formuleren. Randvoorwaarde hierbij was het optimaliseren van de exploitatie van Noorderhaven richting een zo budgettair neutraal mogelijke grondexploitatie. Daarnaast is door de raad besloten een voorstel te doen voor de wijze van samenwerking met de partners. De directe partners in de herontwikkeling zijn: Heijmans/Proper Stok (HPS), NS Poort, Woonbedrijf ieder1 en ProRail.

De uitvoering van de herinrichting van het stationsplein is in 2008 een nieuwe fase ingegaan. Op twee locaties is gestart met de bouw. NS Poort realiseert een nieuw ROC-gebouw direct ten westen van het station. Torenstad ontwikkelt woningen en voorzieningen op de voormalige Coberco-

locatie. In het gebied komen twee nieuwe tunnels onder het spoor, een autoverbinding en een voetgangers- en fietsverbinding. Met belanghebbenden en grondeigenaren is overleg gevoerd over de inpassing en inrichting van de omgeving van deze nieuwe infrastructuur. Dit overleg krijgt in 2009 een vervolg.

Rol partners

HPS heeft gronden verworven in het gebied, NS Poort heeft eveneens gronden in het gebied (voormalig Strukton) en wil de stationslocatie en de omliggende gronden beter benutten. HPS en NS Poort zijn, samen met de gemeente, verantwoordelijk voor het stedenbouwkundig plan en het exploitatieplan voor Noorderhaven. In november 2008 hebben partijen hiervoor een intentieovereenkomst ondertekend. In de projectorganisatie van Noorderhaven zijn de drie partijen op bestuurlijk en ambtelijk niveau vertegenwoordigd. Naast het werken aan het stedenbouwkundig plan voor Noorderhaven en de bijbehorende financiële exploitatieopzet, zijn in 2008 ook alle milieutechnische consequenties op het gebied van lucht,

geluid, geur en externe veiligheid onderzocht. Tevens zijn de eerste verkenningen verricht naar mogelijke samenwerkingsvormen tussen publieke en private partijen in Noorderhaven. De vorderingen zijn zodanig ver, dat het stedenbouwkundig plan en de bijbehorende onderzoeken in 2009 kunnen worden voorgelegd aan het college van B&W en de gemeenteraad van Zutphen.

Woonbedrijf ieder1 is eigenaar van de woningen in het Marswegkwartier. Deze wijk bestaat uit twee locaties. De Achtermars, liggend op het bedrijventerrein, verdwijnt als woonlocatie. De Voormars ligt in het toekomstige Noorderhaven en wordt mede herontwikkeld binnen de plannen voor Noorderhaven. Met Woonbedrijf ieder1 en de bewonerscommissie Marswegkwartier zijn afspraken gemaakt hoe tot de tijd van verhuizing omgegaan wordt met de woningen. Met Woonbedrijf ieder1 worden afspraken gemaakt over hun positie in Noorderhaven. Woonbedrijf ieder1 is uitgenodigd om op bestuurlijk en ambtelijk niveau deel te nemen aan de projectorganisatie Noorderhaven. ProRail is de beheerder van het spoorwegennet en verantwoordelijk voor de capaciteit, de aanleg en het onderhoud van de spoorinfra. Rond het station Zutphen heeft ProRail veel spooractiviteiten en ruimte. Daarnaast is station Zutphen een belangrijke schakel in het spoorwegennet in Oost-Nederland. ProRail hecht belang aan ruimte voor railverkeer. De spoorbundel in Zutphen biedt ruimte voor een effectievere indeling, passend bij de herontwikkeling van het gebied. ProRail is eveneens verantwoordelijk voor de infrastructuur onder het spoor en daarmee (wettelijk) verantwoordelijk voor het dimensioneren en de aanleg van de twee nieuwe tunnels (autotunnel ter hoogte van de Coenensparkstraat en voetgangers- en fietstunnel ter hoogte van de Kruittoren). ProRail is daarnaast ambtelijk en bestuurlijk vertegenwoordigd in de projectorganisatie Noorderhaven.

▶ 3. Civieltechnische projecten

In 2008 zijn alle door de TIPP gesubsidieerde projecten afgerond met uitzondering van de containerterminal in de Industriehaven.

Binnen de sluitingsdatum van de TIPP – subsidie is het niet mogelijk gebleken met partijen tot overeenstemming te komen over de containerterminal in de Industriehaven, waardoor het niet tot uitvoering van dit project is gekomen. Getracht wordt het project opnieuw in een subsidieaanvraag onder te brengen.

Reconstructie Oostzeestraat, Pollaan (Noord) en aanleg rotonde

De openbare gebruikruimte van deze wegen was verouderd en in slechte staat. Volgens plan is 1.600 meter rijweg op het bedrijventerrein gereconstrueerd. Tegelijk is de verouderde gemengde riolering vervangen door een verbeterd, gescheiden rioolstelsel. Op het kruispunt Pollaan-Oostzeestraat is het hoofdgemaal van De Mars vervangen door een bedrijfszeker en op afstand bestuurbaar gemaal. Het bestaande kruispunt Pollaan-Industrieweg is vervangen door een rotonde, waardoor de doorstroming en de verkeersveiligheid voor alle weggebruikers sterk verbeterd is.

De reconstructie van de wegen en de aanleg van de rotonde anticiperen op de toekomstige ontsluiting van De Mars op de N348 (vanaf 2011). Met het oog op die toekomstige situatie is het oostelijk deel van de Oostzeestraat over een lengte van 400 meter 'dichtgebokt', na de aanleg van het gescheiden rioolstelsel.

In de Pollaan is het volledige profiel van de weg gereconstrueerd. Om een veilige toegang te garanderen, met name voor de veelal minder valide werknemers van het sociaal werkvoorzieningschap (Delta), is een nieuwe parallelweg aangelegd die de Handelskade verbindt met de Pollaan.

Het werk is gestart in februari 2008 en afgerond op 15 augustus 2008.

Revitalisering Industriehaven

Door sedimentatie van slib door de jaren heen waren zowel de invaart van de Industriehaven als de haven zelf, bij lage waterstanden in de IJssel, slecht of niet bevaarbaar. Na een intensieve voorbereidingsperiode met Rijkswaterstaat en Waterschap Rijn en IJssel is Gemeente Zutphen in maart 2008 gestart met het uitbaggeren van de Industriehaven.

In totaal is 16.000m³ slib gebaggerd en op locatie verwerkt. Hiervan is 14.000m³ overwegend klasse 3 slib verwerkt in zogenaamde geotextiele zakken (merknaam Geotubes). Met deze Geotubes zijn de oevers van de invaart, die in de loop van de tijd behoorlijk waren afgekalfd, verstevigd. De overige 2.000m³ slib is op locatie verwerkt door een natuurvriendelijke oever aan te leggen in een nabijgelegen ontgrondingput.

De invaart en de Industriehaven zijn uitgebaggerd tot de oorspronkelijke aanlegdiepte van 0,50 meter + NAP. Hierdoor is de Industriehaven onder alle omstandigheden weer bevaarbaar voor de scheepvaart. Daarnaast is in totaal 500 meter oeverlijn hersteld en verstevigd met basaltblokken. Het project is in augustus 2008 opgeleverd.

Door de nieuw toegepaste techniek van verwerking en versnelde rijping van slib in geotextiele zakken, heeft het project landelijk veel aandacht gekregen. Het slib hoeft tenslotte niet te worden afgevoerd en verwerkt, maar dient als bouwstof ter plaatse. Tevens is er geen extra aanvoer van schone klei nodig. De landelijke aandacht uitte zich onder meer door een congres georganiseerd door het CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte, en door een aantal publicaties in het vakblad Land + Water.

Revitalisering Houthaven

De Houthaven is in gebruik als jachthaven voor pleziervaartuigen en biedt tevens plaats aan historische binnenvaartschepen. Evenals de Industriehaven is de Houthaven in de loop van de jaren dichtgeslibd en zijn de oevers door erosie weggeslagen. Daardoor konden bij laag water de schepen de haven niet meer in en uit varen. Door erosie van de oever was de landtong tussen de Houthaven en de noordelijk gelegen Marshaven dusdanig versmald dat deze dreigde door te breken.

Conform het ontwerp is zo'n 6.000m³ slib gebaggerd en is 300 meter oeverlijn hersteld. Daarmee is de haven voor alle gebruikers het hele jaar weer bevaarbaar.

Reconstructie Dreef- Pollaan fase 1 en 2

Tussen 2004 en 2006 is de locatie rond het kruispunt Dreef-Pollaan-Overweg ontwikkeld. Hierbij zijn verschillende panden gerealiseerd zoals Walburg Staete en verscheidene publiekstrekkingen als Ballorig, het voormalige Merral theater en het Achmea Health Centre. De gereconstrueerde openbare ruimte heeft een kwaliteitsimpuls gekregen, die aansluit bij de functie en de uitstraling van de bedrijven die hier nu zijn gevestigd.

De verkeersveiligheid van het nabijgelegen kruispunt Dreef-Pollaan-Overweg is door de reconstructie sterk verbeterd. Door bouwactiviteiten ter plaatse is het werk uitgevoerd in twee fasen. Eind 2006 zijn de voorbereidingen gestart voor de herinrichting van de openbare ruimte langs de Dreef en de Pollaan. Het kruispunt Dreef-Pollaan-Overweg is in 2008 gereconstrueerd.

Door de reconstructie van de openbare ruimte zijn de bedrijven op deze locatie beter bereikbaar voor voetgangers komend vanaf het spoor en de stationsomgeving. Door de gebruikte materialen, de verlichting en de groene inrichting is bovendien sprake van een sterke kwaliteitsverbetering en beleving van de openbare ruimte.

De aanpak van het kruispunt Dreef-Pollaan-Overweg bestond uit het verkleinen van het kruispunt zelf en het aanbrengen van middengeleiders en belijning. Hierdoor is de verkeersveiligheid verbeterd. Ook de groene inrichting langs de Rigastraat en de Hermesweg zijn in deze aanpak meegenomen.

3.1 Planning en Fasering

Er wordt gewerkt volgens een integrale planning voor het gebied. De planning van de verschillende deelprojecten, die zijn opgenomen in de planning in het werkplan 2008, is op de meeste punten gehaald. De planning is globaal te onderscheiden in Noorderhaven, Fort de Pol, de herstructurering van het Industrierrein en de aanleg van grote infrastructurele werken.

Afgelopen jaar zijn veel civieltechnische projecten afgerond op het industrierrein: wegen, riolering en uitdiepen van havens. Voor Noorderhaven is in 2008 gestart met het stedenbouwkundig plan. Dit plan is eind 2008 op hoofdlijnen afgerond. Het werk zit momenteel nog met name in het technisch uitwerken (haven, blokkuitwerking, waterstructuur, ondergrond, wko), het profileren van de wegen, het finetunen van de randvoorwaarden (geluid, externe veiligheid, natuur) en het neerleggen van een beeldkwaliteitsplan en inrichtingsplan voor Noorderhaven.

Voor Fort de Pol zijn in 2008 alternatieve scenario's geformuleerd en is gewerkt aan de kaders voor de uitvoering: aanbesteding, passend juridisch kader, inrichting, fasering, verkoop en projectorganisatie. In 2009 wordt het kader afgerond en kan naar verwachting de uitvoering aanbesteed worden.

Voor wat betreft de herstructurering rond de Industriehaven in het kader van de Topper-regeling (ministerie EZ) zijn in 2008 de Marsweg en de Jutlandsestraat opgeknapt. In de loop van 2009 en 2010 worden nog eens vier wegen aangepakt. Met enkele bedrijven is overleg over verplaatsing uit het gebied en verwerving van strategische locaties.

In 2008 is met bedrijven en belangenorganisaties een blauwdruk afgesproken voor parkmanagement en beveiliging van het bedrijventerrein. In 2009 wordt deze blauwdruk omgezet naar een parkmanagementorganisatie.

De aanleg van de infrastructuur betreft met name de voorbereiding. Globale planning is dat in 2011 begonnen wordt met de aanleg van de N348 en de fietstunnel bij de Kruittoren. Vanaf 2012 wordt gestart met de aanleg van de autotunnel tussen de Coenensparkstraat en de IJsselkade.

► 4. Mars-Noord

4.1 Industriehaven

Voor de herstructurering van de Industriehaven is vanuit het Programmabureau in 2008 aan de volgende zaken gewerkt:

Werkgroep verplaatsing Reststoffencentrum en Dusseldorp naar Fort de Pol

Op 22 februari (2008) is de intentieovereenkomst ondertekend om het Reststoffencentrum en Dusseldorp te kunnen verplaatsen naar Fort de Pol. In overleg met beide partijen is de locatie op Fort de Pol vastgesteld. De uiteindelijke verplaatsing is afhankelijk van de aanbesteding Fort de Pol. In 2008 is ook gestart met de subsidieaanvraag 'Quick Wins'. Deze subsidie betreft zowel de aanleg van een containerterminal als het realiseren van een langshaven in het Twentekanaal.

Werkgroep verplaatsing Woonschepen

De werkgroep heeft in 2008 een studie naar alle (woon)schepen in de havens van Zutphen (en in het bijzonder de Industriehaven) afgerond. Voor de Industriehaven is per schip een dossier samengesteld, inclusief een plan van aanpak. Dit jaar zijn alle plezierjachten in de Houthaven (op het zogenaamde Kinnarpsterrein) succesvol verwijderd. Het grootste deel van de plezierjachten dat hier lag kon terecht in de Marshaven.

Containerterminal

In 2008 is een concept intentieverklaring door het Programmabureau opgesteld voor het realiseren een containerterminal aan de Industriehaven. De voortgang wordt bepaald door de verplaatsing van de schepen

uit de Industriehaven en de verplaatsing van het Reststoffencentrum naar Fort de Pol.

4.2 N348

Voor de werkzaamheden rond de N348 was 2008 een jaar van veel onderzoek:

- de Milieu Effect Rapportage (MER) voor de N348 is geactualiseerd;
- in 2008 heeft het college van B&W het besluit genomen een fietstunnel aan te leggen in de Voorsterallee, zodat er een betere doorstroom van het fietsverkeer is. Een fietsbrug over de aan te leggen N348 in het Rode Pad komt hiermee te vervallen;
- voor het gebied Voorsterallee-Deventerweg is een inrichtingsplan opgesteld. Voor omwonenden en andere betrok-

kenen is een informatiebijeenkomst georganiseerd;

- voor de N348 is een 'knip' nodig in zowel de Kapperallee als in de Van de Capellelaan. In 2008 zijn de onderzoeken hiervoor opgestart;
- vanuit het programmabureau is aandacht besteed aan contacten met omwonenden. Met tegenstanders van de N348 is contact geweest in de vorm van het beantwoorden van mondelinge en schriftelijke vragen en reacties op de plannen. Dit gold ook voor het beantwoorden van vragen van de gemeenteraad;
- het traject voor het plaatsen van kunstwerken langs de N348 is opgestart;
- het programmabureau heeft regelmatig intensief afstemmingsoverleg met Provincie Gelderland en Gemeente Lochem over bestuurlijke, inhoudelijke en procesmatige zaken die de N348 aangaan;
- maandelijks vindt overleg plaats (BBG) waarin de betrokken wethouders en ambtenaren door Programmabureau De Mars worden bijgepraat over de voortgang.

4.3 Luvata

In 2008 zijn de volgende werkzaamheden verricht rondom Luvata, deels in het licht van de aanleg van de N348:

- het ontwikkelen van scenario's voor bedrijfsverplaatsingen en een basisinrichting van het Luvata terrein (de ligging van de ontsluitingsweg);
- Provincie Gelderland heeft een alternatieve ontsluiting voor de bedrijven aan de IJslandsestraat voorgesteld. Deze ontsluiting is besproken met Luvata. Een en ander houdt in dat de kantoren

van Luvata worden gesloopt, maar dat aan de achterzijde meer ruimte overblijft voor waterberging of bedrijfsterrein. De besluitvorming hieromtrent heeft nog niet plaatsgevonden.

4.4 Fort de Pol

In 2008 is intensief gewerkt aan een nieuwe aanpak van Fort de Pol.

Aanbesteding

De stukken voor de aanbesteding van de verkoop van Fort de Pol zijn in 2008 afgerond. Alleen de juridische ruimte (het juridisch kader) die de nieuwe eigenaar krijgt om het terrein geschikt te maken als bedrijfsterrein, moet nog worden ingevuld. De stukken liggen sinds eind december (2008) ter inzage en beoordeling bij Provincie Gelderland en International Tender Services BV (ITS).

Juridisch kader

Het juridisch kader voor Fort de Pol wordt in nauwe samenwerking tussen Gemeente Zutphen en Provincie Gelderland vastgesteld. Er is op ambtelijk-, bestuurlijk- en directieniveau overleg over de voormalige stortplaats, zowel binnen de provincie als tussen gemeente en provincie. Naast het overleg met Provincie Gelderland is ook uitgebreid gesproken met het ministerie van VROM over het juridisch kader. Het resultaat is nog niet zodanig dat nu zekerheid is bereikt. Wel is in nauwe samenwerking tussen gemeente en provincie een aantal 'saneringsvarianten' - gebaseerd op diverse juridische varianten- uitgewerkt en op kosten gezet.

Huidige vergunning Wet milieubeheer (Wm-vergunning)

Totdat het juridische kader bekend is heeft de provincie op basis van de huidige Wm-vergunning. Een aanvraag is ingediend om een aantal artikelen van de Wm-vergunning die in 2002 verleend is in te trekken. De intrekking wordt onderbouwd door onderzoek en rapportages.

Reflectie Fase 2

In 2008 is door gemeente Zutphen opdracht gegeven om terug te kijken naar de besluitvorming en de gang van zaken rondom Fort de Pol en dit is besproken met de gemeenteraad. Hieruit zijn lessen getrokken voor de werkwijze rondom grote projecten in de gemeentelijke organisatie in het kader van Sturing en Structuur. Een onderzoek naar de gang van zaken met de indertijd betrokken adviseur loopt nog. Met de aannemer wordt nog onderhandeld over de financiële afronding van de gestaakte sanering.

Verkoop zuidelijk terreindeel

Er is goede vooruitgang geboekt in de onderhandelingen met het bedrijf GMB over de verkoop van het deel van Fort de Pol ten zuiden van de hoogspanningsleiding. Volgens plan vindt de verkoop in het voorjaar van 2009 plaats.

► 5. Parkmanagement

In overleg met de ondernemersvereniging VWKZ en het MKB Zutphen en na een studie op de industriegebieden de Stoven en de Revelhorst, is vastgesteld dat er voldoende animo bij bedrijven aanwezig is om parkmanagement in te voeren. De juridische structuur, het dienstenpakket en de wijze van realiseren is gepresenteerd aan de stuurgroep waarin het college, de gemeentesecretaris en Provincie Gelderland zijn vertegenwoordigd.

Het is de bedoeling dat een zelfstandige organisatie voor parkmanagement wordt

opgericht, die onafhankelijk van structurele subsidie bestaansrecht heeft en waarbij de huidige stichting Handel- en Industrie-stichting Zutphen (HIZ) het parkmanagement gaat aansturen. Een adviesnota voor besluitvorming door het college van B&W over de realisatie van parkmanagement is eind 2008 voorbereid en komt in 2009 in College en Raad.

Vooruitlopend op de introductie van parkmanagement is in 2008 al een aantal werkzaamheden uitgevoerd. Zo is -in combinatie met het realiseren van de nieuwe

infrastructuur op De Mars- de verlichting op een aantal wegen op De Mars sterk verbeterd. De frequentie van surveillance op het terrein is verdubbeld, wat geleid heeft tot een halvering van het aantal inbraken ten opzichte van voorgaande jaren. Er is een beter systeem ontwikkeld voor camerabeveiliging. Hiervoor is in 2008 is de aanbesteding doorlopen en gegund en de vergunningen voor aanleg zijn afgegeven door de gemeente en Nederlandse Spoorwegen.

► 6. Milieu en duurzaamheid

Energie

In 2008 zijn belangrijke stappen gezet in het concretiseren van de ambities voor duurzame energie. Dit is uitgewerkt in een plan van aanpak. Daarnaast is gestart met het uitwerken van de eerste stap: de voorbereiding van koude- en warmteopslag (KWO) in Noorderhaven. De werkzaamheden hiervoor waren tweeledig: enerzijds is de haalbaarheid onderzocht (Masterplan bodembronnen) en anderzijds zijn de uitgangspunten voor aanbesteding gedefinieerd. Hiertoe is een begeleidingsgroep ingesteld bestaande uit medewerkers van het Programmabureau, vertegenwoordigers van Gemeente Zutphen (energie-

coördinatoren en afdeling inkoop), projectontwikkelaars en een externe specialist energie. Concrete eindproducten waren: een 'Plan van aanpak duurzame energievoorziening', een concept 'Masterplan energieopslag De Mars' en een notitie 'Voorbereidende stappen energievoorziening Noorderhaven'.

Duurzaamheid

2008 was het laatste jaar van het driejarig Programma Duurzaamheid op De Mars van Provincie Gelderland. In dit verslagjaar stond het afronden van de lopende initiatieven en onderzoeken centraal. Tegelijkertijd zijn nieuwe ambities vertaald

in vier nieuwe projecten die in 2008 zijn opgestart. Projecten waaraan ondernemers op De Mars direct konden deelnemen. Ook is gewerkt aan het verankeren van duurzaamheid in deelprojecten van De Mars, zoals in het programma van eisen voor de verkoop van Fort de Pol. Hetzelfde geldt voor het verankeren van duurzaamheid in het beheer van het verbeterde gebied. De communicatie met bedrijven speelt een belangrijke rol. Zo is onder meer een uitgave van Nieuwsbrief De Mars gewijd aan het thema Duurzaamheid en is informatie gegenereerd voor de website www.mars-zutphen.nl.

Titel project	Omschrijving
Fietsen naar je werk	Stimuleren fietsgebruik voor woon-werkverkeer
Een tuin op je dak!	Informeren van ondernemers over de mogelijkheden van sedimentdaken
Energie besparen? Rekening checken	Controle energierekening en besparingsadvies
Metten = weten	Brandstofbesparing in het transportbedrijf

► 7. Samenwerking

Herstructurering en transformatie van een bedrijventerrein als De Mars is een uiterst complexe en kostbare opgave. Gemeente Zutphen beschikt zelf over beperkte middelen om het gebied aan te pakken. Daarbij heeft de gemeente een beperkte grondpositie in het gebied, die veelal bestaat uit openbare ruimte, infrastructuur en water. Om de aanpak van De Mars daadwerkelijk van de grond te krijgen wordt dan ook al jaren intensief samengewerkt met hogere overheden als de Stedendriehoek, Provincie Gelderland en de ministeries van VROM en EZ. Mede dankzij subsidies van deze hogere overheden en subsidie vanuit Europa, kon in 2008 fors gewerkt worden aan tal van infrastructurele werken op De Mars.

Provincie Gelderland heeft in 2008 bijdragen geleverd in de vorm van menskracht op het gebied van duurzaamheid en milieu, energie en subsidieverlening. De aanleg van de N348 is een provinciaal project dat uitermate belangrijk is voor de bereikbaarheid van De Mars. Daarnaast heeft Provinciale Staten van Gelderland in 2008 besloten om voor € 7,6 miljoen bij te dragen in de financiering van projecten in de gebiedsontwikkeling Noorderhaven-Spoorzone. Deze toezegging moet nog geconcretiseerd worden.

De ministeries van VROM en EZ hebben in 2008 bedrijventerrein De Mars benoemd als één van de vijf terreinen in Nederland die zij als pilot zien voor de duurzame herstructurering van bedrijventerreinen, met een voorbeeldfunctie naar andere terreinen. Naast landelijke aandacht, biedt deze status ook ondersteuning in lastige milieutechnische en/of regeltechnische kwesties. Los van deze status heeft minister Van der Hoeven, vanuit het ministerie van EZ, eind 2008 besloten van rijkswege de herstructurering van De Mars met € 5 miljoen te steunen. Deze steun is met name bedoeld voor projecten in het noorden en midden van De Mars.

Naast publieke partijen wordt ook intensief samengewerkt met private investeerders in het gebied. In Noorderhaven-Spoorzone zijn dit Heijmans/ProperStok (HPS), NS Poort, Prorail en Woonbedrijf ieder1. In Mars-Noord en Mars-Midden gaat het om samenwerking met oude en nieuwe bedrijven in het gebied. Zo heeft het bedrijf GMB te kennen gegeven te willen investeren in forse uitbreiding van het bedrijf ten behoeve van innovatieve slibverwerking. Ook is Gemeente Zutphen in overleg met enkele bedrijven over het benutten van restwarmte voor koppeling aan een KWO-systeem

(systeem voor koudewarmte opslag). Tot slot is met verschillende bedrijven en vertegenwoordigende organisaties afgesproken parkmanagement in te voeren.

Met diverse belangengroepen en bewonerscommissies (Marswegkwartier en stationsplein e.o.) zijn regelmatig werk- en afstemmingssessies over de planvorming, het beheer en over infrastructurele werken. Door het verkrijgen van zo veel mogelijk input en reacties kunnen de plannen waar nodig en mogelijk worden aangepast en geoptimaliseerd.

Voor Marswegkwartier geldt een Leefbaarheidsplan. Tevens is er structureel overleg met de bewonerscommissie Marswegkwartier over de planvorming voor Noorderhaven. Voor het stationsplein is een beheerconvenant in de maak en is eveneens structureel overleg met de bewonerscommissie over de planvorming voor de infrastructuur in dit gebied. De overleggen met de bewonerscommissies hebben als extra voordeel dat direct kan worden gespeeld op actuele beheer-, onderhouds- en handavingskwesties.

► 8. Leefbaarheid Marswegkwartier

Leefbaarheid Marswegkwartier

Ook in 2008 is in samenwerking met Woonbedrijf Ieder1, de bewonerscommissie Marswegkwartier, Stichting Welzijn Zutphen, de gemeentelijke afdelingen Wijkaanpak, Stadsbeheer, THOR (Toezicht Handhaving Openbare Ruimte) en de politie, gewerkt aan het op peil houden van de sociale en fysieke leefbaarheid in het Marswegkwartier. Vanaf medio 2008 vindt intensiever overleg plaats en worden de acties die nodig zijn direct opgepakt door de betreffende partijen. De gemeentelijke afdelingen Stadsbeheer en THOR en de politie zijn regelmatig in de wijk aanwezig en hebben direct contact met enkele bewo-

ners van de bewonerscommissie, waardoor eventuele actie snel kan plaatsvinden.

Ook vanuit het Programmabureau, de afdeling Wijkaanpak, het welzijnswerk en Woonbedrijf Ieder1 heeft de zichtbaarheid in de wijk en het direct contact hebben met de leden van de bewonerscommissie prioriteit.

Vanuit Stichting Welzijn Zutphen vindt begeleiding en ondersteuning van de activiteitencommissie Marswegkwartier plaats; samen met de bewoners worden het hele jaar door diverse activiteiten opgezet en uitgevoerd.

In 2008 zijn diverse werkzaamheden aan de wegen rond de woonwijk verricht. In overleg met de aannemer is een logistiek plan opgezet en zijn afspraken gemaakt om de overlast voor bewoners (en bedrijven) tot een minimum te beperken. Naast het werken aan de infrastructuur is het beheer van het groen in de wijk tegen het licht gehouden. Afgesproken is dat er intensiever beheer plaatsvindt. Dit wordt sinds het najaar uitgevoerd. Voor een optimale aanpak zijn ook de omliggende grondeigenaren, zoals KWS en Kinnarps, in deze aanpak betrokken.

► 9. Milieutechnische en RO procedures

ROC

In 2008 is de ruimtelijke procedure voor de nieuwbouw van het ROC doorlopen. Zorgvuldig overleg in de voorbereidingsfase met interne en externe betrokkenen heeft er toe bijgedragen dat geen enkele zienswijze is ingediend tegen het bestemmingsplan en dat de bouwvergunning tijdig kon worden verleend. Zodoende kon eind 2008 de eerste paal geslagen worden.

Coberco

De ruimtelijke procedures voor Coberco zijn in 2008 doorlopen. In nauw overleg met de aannemer en de ontwikkelaar zijn de diverse uitvoeringsaspecten uitgewerkt. Het project is inmiddels in uitvoering.

GMB

Er is een begin gemaakt met de voorbereiding van het bestemmingsplan voor de gewenste uitbreiding van het bedrijf GMB.

Vergunningverlening

Met Provincie Gelderland is intensief over-

leg gevoerd over de vergunningverlening Wet milieubeheer (Wm vergunning) voor een aantal bedrijven op De Mars en de toepassing hierbij van artikel 65 van de Wet Geluidhinder. Na een eerste negatief advies van de provincie, maakt het toepassen van dit artikel (dat is ingevoerd om knelpunten op te heffen) en constructief overleg met provincie, gemeente en de bedrijven de vergunningverlening toch mogelijk.

Bestemmingsplan Marshaven Zuid

In 2008 is besloten het bestemmingsplan Marshaven Zuid niet in procedure te brengen, omdat het niet nodig bleek de zone in die richting uit te breiden en te verankeren in een bestemmingsplan. In de voorbereiding is akoestisch en natuuronderzoek uitgevoerd. Resultaten hiervan zijn gebruikt voor het akoestisch- en natuuronderzoek voor de hele Mars.

Bestemmingsplan Fort de Pol

Voor het bestemmingsplan Fort de Pol

is een aantal onderzoeken uitgevoerd, onder meer naar geluid, natuur en bodem. De resultaten van deze onderzoeken zijn opgenomen in een document dat gebruikt kan worden voor de aanbesteding van Fort de Pol. Zodra voldoende bekend is over de toekomst van Fort de Pol, wordt het bestemmingsplan verder voorbereid en in procedure gebracht.

Diverse onderzoeken

In 2008 is gewerkt aan een reeks milieuonderzoeken voor Noorderhaven en andere ontwikkelingen op De Mars. Zo zijn verschillende onderzoeken gedaan op het gebied van externe veiligheid, geluid, natuur en luchtkwaliteit.

Strukton

De ruimtelijke procedure als voorbereiding op de verplaatsing van Strukton is in gang gezet. Met Strukton vindt regelmatig overleg plaats en de benodigde onderzoeken zijn in gang gezet.

► 10. Communicatie

Het primaire communicatiedoel voor De Mars is: “Het op de kaart zetten van De Mars als een deel van Zutphen waar het goed ondernemen is en waar een uniek, stedelijk woongebied komt, nabij historische binnenstad, IJssel en openbaar vervoer.”

Ook in het afgelopen jaar is hieraan gewerkt door de inzet van een breed scala aan communicatiemiddelen en -activiteiten. Enerzijds informatie en publiciteit gericht op een algemeen publiek en lokale en regionale pers. Anderzijds communicatie(middelen) gericht op specifieke doelgroepen. Ook is gewerkt aan het communicatie- en marketingplan voor Noorderhaven.

Algemeen

De inzet van middelen voor de algemene informatievoorziening en publiciteit varieerde van het regelmatig uitbrengen van persberichten en het actief benaderen van de pers, het frequent uitbrengen van de nieuwsbrief De Mars (4x per jaar), de website www.mars-zutphen.nl, berichten op de gemeentelijke informatiepagina's in de Zutphense Koerier, tot het benoemen van De Mars in speeches bij diverse openbare

gelegenheden.

De informatie betrof nieuwsfeiten zoals onder meer het collegebesluit over de invulling van de drie historische panden, de sloop van het bekende Reesink-pand, de reconstructie van diverse wegen op De Mars, het besluit voor geluidszonering Industrielawaai en de diverse ontwikkelingen rondom Noorderhaven.

Op 21 november jl. is het Feest op De Mars georganiseerd, waarvoor een brede groep betrokkenen was uitgenodigd. Concrete aanleiding: de ondertekening van de intentieovereenkomst voor de herontwikkeling van Noorderhaven, het gereedkomen van een groot aantal infrastructurele werken en de aanleg van een (tijdelijk) P+R-terrein achter het station.

Specifieke doelgroepen

De communicatie met specifieke doelgroepen is bedoeld om de plannen voor Noorderhaven, maar ook andere projecten of de ontwikkelingen op De Mars in meer algemene zin, in nauwe samenwerking met diverse doelgroepen te ontwikkelen. Zo vond ook in het afgelopen jaar (2008) regelmatig overleg plaats, zoals met de bewonerscommissie Marswegkwartier, bewonerscommissie Stationsplein, klankbordgroep De Mars

(waarin vertegenwoordigers deelnemen uit het bedrijfsleven, bewonersorganisaties en lokale en regionale belangenorganisaties). Met name voor de planontwikkeling van Noorderhaven zijn diverse excursies (zoals naar Den Bosch, Breda, Hamburg en Deventer) en bijeenkomsten georganiseerd. In alle gevallen hadden de activiteiten tot doel het goed en tijdig informeren, het betrekken en betrokken houden, en in een aantal gevallen het organiseren van een actieve inbreng en deelname van de doelgroepen. Ook de raad is op verschillende momenten geïnformeerd over de stand van zaken.

Communicatie- en marketingplan voor Noorderhaven

In nauwe samenwerking met de ontwikkelingspartners (Heijmans/ProperStok en NS-Poort) is het afgelopen jaar gewerkt aan een marketing- en communicatieplan voor Noorderhaven. Daarnaast is in drie achterevolgende workshops samen gewerkt aan de positionering van het gebied. Het resultaat levert belangrijke input voor de gebiedspromotie en het vermarkten van de nieuwbouw in Noorderhaven.

11. Financieel verslag en beheersing programma

Beheersing van projecten

De meeste projecten op De Mars worden gefinancierd uit verschillende bronnen; gemeentelijk geld in combinatie met subsidies van Provincie Gelderland, het ministerie van EZ en/of Europese fondsen. De budgetten en fatale termijnen worden per project beheerd door de betrokken projectleiders en de controller van Programmabureau De Mars.

De TIPP-subsidie en de EFRO-subsidie voor Fort de Pol hebben dit jaar hun einddatum bereikt. De declaraties zijn opgesteld en van een goedkeurende verklaring van de accountant voorzien. In de eerste helft van 2009 zullen deze subsidies definitief worden vastgesteld. De aanleg van de N348 en Fort de Pol zijn eigenstandige projecten waarover apart wordt gerapporteerd in het jaarverslag (zie respectievelijk 4.2 en 4.4). De projecten lopen mee in de gewone gemeentelijke begrotings- en rapportagecyclus (zie bijlagen 2 en 3).

Risicobeheersing

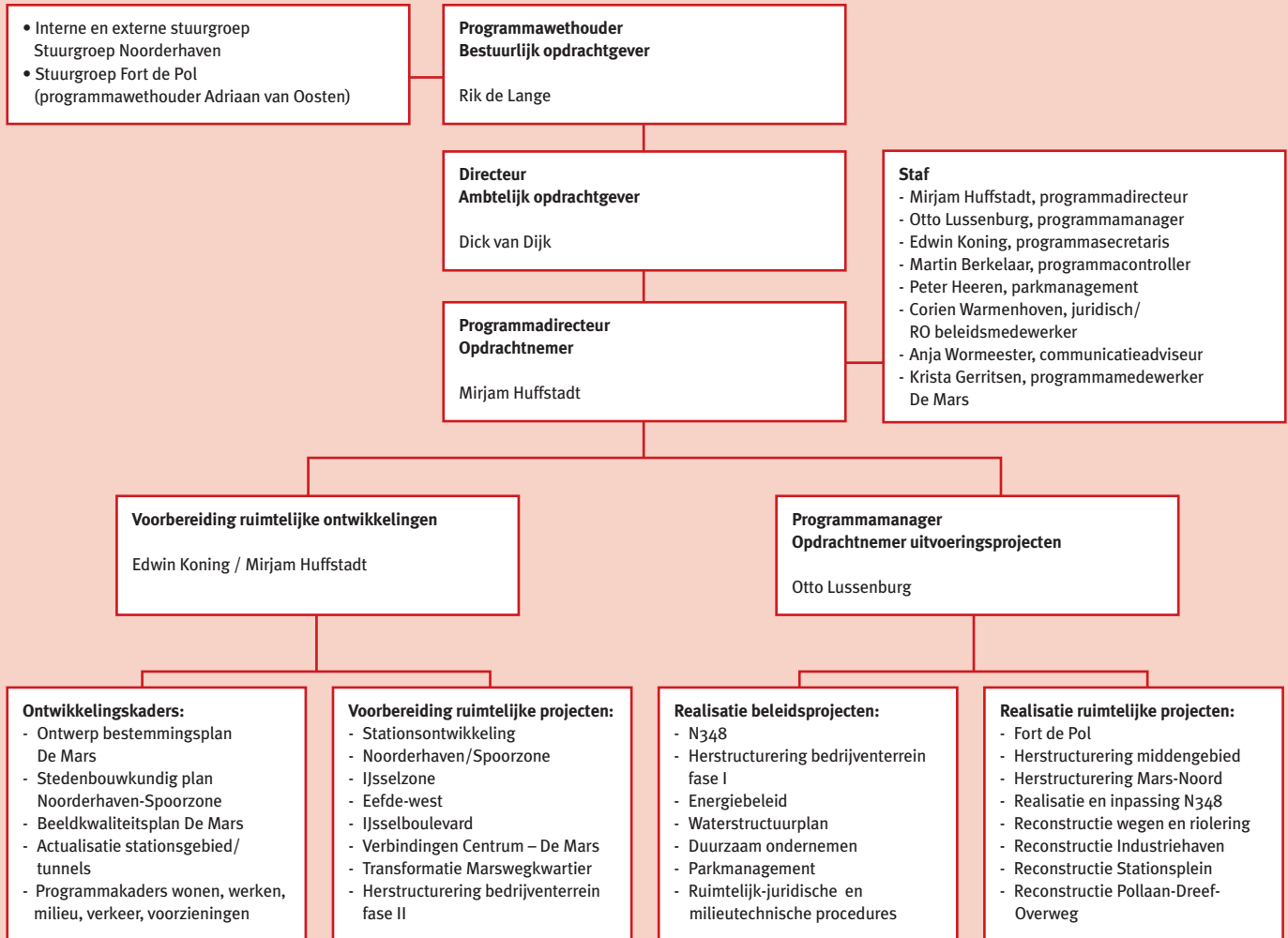
Om de risico's van de gemeente bij de ontwikkeling van met name Noorderhaven en Spoorzone te minimaliseren wordt gewerkt

van grof naar fijn. Het Gebiedsplan De Mars bevat een financiële raming en een ontwikkelstrategie. Op basis hiervan is eind 2007 bestuurlijk de ruimtelijke contour voor de hele Mars vastgelegd en is het gebied opgedeeld in deelgebieden. Elk deelgebied wordt ruimtelijk en financieel verder uitgewerkt, samen met betrokken partijen, voordat besluitvorming over een deelplan -inclusief financiële consequenties- plaatsvindt. Voordat de uitwerking er is, wordt door de gemeente geen grondexploitatie geopend en wordt alleen op projectbasis gewerkt aan de plannen. Uitgangspunt is om voor elk deelgebied te komen tot een sluitende exploitatie -inclusief de eigen gemeentelijke bijdragen en subsidies- en passende samenwerkingsvormen met investerende partijen. In 2008 is voor deelgebied Noorderhaven gewerkt aan het optimaliseren van het stedenbouwkundig plan samen met marktpartijen. In 2009 wordt dit plan tegelijk met een financiële vertaling en samenwerkingsvoorstellen met marktpartijen aan het college van B&W en de gemeenteraad voorgelegd.

Naast het werken van grof naar fijn in de deelgebieden is in 2008 een tweetal

externe onderzoeken verricht. Het eerste betreft het onderzoek naar de gang van zaken rondom de besluitvorming in het verleden bij de aanpak van Fort de Pol (zie 4.4). Het tweede externe onderzoek betreft een second opinion (eind 2008) naar de publiek-private samenwerkingsvorm die door het Programmabureau wordt voorgesteld in Noorderhaven. Het onderzoek bij Fort de Pol heeft opgeleverd, dat er in het kader van Sturing en Structuur door de gemeente organisatorische aanpassingen worden gedaan bij grote projecten. De second opinion op de samenwerking in Noorderhaven wordt in 2009 in het college van B&W besproken en betrokken in de besluitvorming van de Raad.

Bijlage 1: Organogram

Samenstelling Interne bestuurlijke Stuurgroep De Mars

- Rik de Lange (voorzitter), programmawethouder Gemeente Zutphen
- Mirjam Huffstadt, programmadirecteur De Mars
- Otto Lussenburg, programmamanager De Mars
- Dick van Dijk, ambtelijk opdrachtgever Gemeente Zutphen
- Edwin Koning, programmasecretaris De Mars
- Max Schurink, accountmanager Provincie Gelderland
- Marieke Schriks, wethouder (VCP en N348)
- Adriaan van Oosten, wethouder (Fort de Pol)
- Krista Gerritsen, programmamedewerker De Mars

Samenstelling Externe bestuurlijke Stuurgroep De Mars

- Marijke van Haaren, gedeputeerde
- Dick van Dijk, directeur
- Arnold Gerritsen, burgemeester
- Rik de Lange, programmawethouder
- Coen Volp, directeur Uitvoering Werken, Provincie Gelderland
- Max Schurink, Provincie Gelderland
- Frits Wijsma, EZ Regio Oost
- Mirjam Huffstadt, programmadirecteur De Mars
- Otto Lussenburg, programmamanager De Mars
- Krista Gerritsen, programmamedewerker De Mars

Samenstelling Stuurgroep Noorderhaven-Spoorzone

- Rik de Lange, programmawethouder Gemeente Zutphen
- Cees de Vries, directeur Prorail Regio Noord
- Don van Holten, accountmanager NS Poort
- Peter van der Gugten, directeur ProperStok
- Jolande Tjihuis, directeur Woonbedrijf Ieder1
- Mirjam Huffstadt, programmadirecteur De Mars
- Geja Reusken, programmamedewerker De Mars

Samenstelling Stuurgroep Fort de Pol

- Adriaan van Oosten, programmawethouder Gemeente Zutphen
- Rik de Lange, wethouder Gemeente Zutphen
- Hans Augustijn, directeur Sector Ruimte Gemeente Zutphen
- Mirjam Huffstadt, programmadirecteur De Mars
- Otto Lussenburg, programmamanager De Mars
- Philip Woertman, afdelingshoofd Milieu
- Geja Reusken, programmamedewerker De Mars

Bijlage 2: Overzicht kredieten en budgetten

Overzicht kredieten door de gemeenteraad verleend t.b.v. het industrieterrein De Mars vanaf 2006

Omschrijving project	Jaar	Krediet	Uitgaven	Restant beschikbaar 20/01/2009
Bewonersondersteuning Marswegkwartier	2008	€ 15.000	€ 22.432	€ 7.432-
Voorbereiding Topper fase 11	2007	€ 25.000	€ 7.853	€ 17.147
Voorbereidingskrediet N348	2007	€ 260.000	€ 159.353	€ 100.647
Herinrichting stationsplein	2007	€ 4.600.000	€ 2.808.495	€ 1.791.505
Herinrichtingsprojecten de Mars/tipp idem dl 11	2006	€ 3.977.000	€ 4.786.338	€ 809.338-
Voorbereiding tunnelsinfrastructuur	2007	€ 2.816.059	€ 1.914.479	€ 901.580
Herstructurering Industriehaven e.o.	2007	€ 600.000	€ 165.494	€ 434.506
	2008	€ 1.000.000	€ 1.442.076	€ 442.076-
Herinrichting Havenstraat en Handelskade	2008	€ 116.500	€ 154.561	€ 38.061-
P+R terrein Havenstraat	2008	€ 50.000	€ 16.926	€ 33.074
Voorbereidingskrediet baggeren Industriehaven	2006	€ 30.000	€ 24.299	€ 5.701
Marktonderzoek de Mars	2008	€ 30.000	€ 879	€ 29.121
Onderzoekskosten branding	2008	€ 20.000	€ 3.097	€ 16.903
Onderzoekskosten congres	2008	€ 40.000	€ 1.359	€ 38.641
Aanvullend voorbereidingskrediet werksz.De Mars	2006	€ 530.000	€ 417.151	€ 112.849
Waterstructuurplan De Mars	2007	€ 75.000	€ 45.098	€ 29.902
Noorderhaven en Strukton	2007	€ 450.000	€ 402.838	€ 47.162
Riolering de Mars/tipp	2006	€ 1.875.441	€ 1.305.775	€ 569.666
Noorderhaven	2008		€ 901.590	

Overige budgetten voor/van programmabureau De Mars

Reserves en voorzieningen	
Reserve herstructurering De Mars stand per 1 1 2009	€ 1.218.126
Geraamde onttrekkingen conform begroting 2009	€ 318.644-
Geraamde stand per 31 12 2009	€ 899.482
Reserve spoorse doorsnijdingen	
stand per 1 1 2009	€ 6.851.250
Voorziening De Mars stand per 1 1 2009	€ 800.000

Bijlage 3: Subsidieoverzicht

Subsidiedocument De Mars 2009

Omschrijving subsidie	Doel subsidie	Omvang subsidie
Herontwikkeling de Mars	Bijdrage in organisatiekosten Programmabureau	€ 700.000
Transformatie/bedrijfsverplaatsing zuidzone Mars	Verplaatsing van bedrijven omwille milieuzonering en ten gunste van woningbouwontwikkeling	€ 2.500.000,=
Spoorse doorsnijding	Aanleg fiets/voetgangers-tunnel binnenstad De Mars	€ 1.476.558
Na-NOV	Ondertunneling overweg	€ 13.610.000
Subsidieregeling Europese programma's Gelderland (Doelstelling D 2 plattelandsontwikkeling)	Sanering en herontwikkeling van 4,5 ha bedrijventerrein (Fort de Pol)	€ 3.004.298
Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP)	Herinrichtingsprojecten, rioolvervangingen en uitbaggeren Industriehaven	€ 6.352.923,00
Besluit subsidies Topprojecten herstructurering bedrijventerreinen	Herstructurering Industriehaven en omgeving	€ 2.151.044
Subsidieregeling Sociaal-Economisch Beleid (SEB)	Herstructurering Industriehaven en omgeving	€ 390.640,=
Subsidieregeling Aanpak Urgente Bedrijfslocaties (AUB-regeling)	project Integraal naar een veilige Mars	€ 169.529,=
Totaal subsidiebedrag		€ 26.594.823

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van Programmabureau De Mars, Gemeente Zutphen
maart 2009

Programmabureau De Mars
Pollaan 49 (tegenover Polplein)
Postbus 41
7200 AA Zutphen

Telefoon (0575) 587 950
E-mail demars@zutphen.nl
Website www.mars-zutphen.nl

JAARVERSLAG 2008

PROGRAMMABUREAU DE MARS

De Mars

Zutphen